

آیه کامل شدن دین با نصب رهبری عادل

احمد عبدالنیر | خداوند متعال در آیه سوم سوره مائده می فرماید: «الْيَوْمَ نَتِّمُّنَ الْدِّينَ الَّذِي كَفَرْنَا مِنْ دِينِكُمْ فَلَا نُحَدِّثُكُمْ وَنَحْنُ الْيَوْمَ أَمْتَلْنَا نَكْمَ دِينِكُمْ وَأَتَمَّمْنَا غَلَبَتِكُمْ نَفْعَتِي وَرَضِيْتُ لَكُمْ الْإِسْلَامَ دِينًا. امروز کفریشتگان از شکست [دین شما ناامید شده اند، بنابراین از آنان مترسید و از من ترسید. امروز دینتان را برای شما کامل و نعمتم را بر شما تمام کردم و اسلام را برایتان به عنوان دین پسندیدم.»

این آیه پس از نصب علی بن ابیطالب^(ع) بر خلافت در روز غدیر، نازل شد و خداوند با انتصاب جانشین رسولش، نعمت خود را کامل و اسلام را دین مؤمنان اعلام کرد. فخر رازی، از علمای اهل سنت، در تفسیر این آیه می گوید: صاحبان آثار (سیره نویسان و محدثان و مورخان) می گویند پس از نزول این آیه، پیامبر اکرم^(ص) ۸۱ یا ۸۲ روز عمر کرد و پس از آن در شریعت، نه فرونی رخ داد و نه نسخ و نه دگرگونی و این براساس گزارش پیامبر^(ص) بود که از مرگ خود خبر داد و خود این، یکی از معجزات پیامبر^(ص) است. یعنی آخرین حکم اسلام، جانشینی امام علی^(ع) بود و با این انتصاب، دین اسلام کامل شد.

یأس کفار به این دلیل بود که وقتی تهمت و جنگ و سوء قصد بر پیامبر اکرم^(ص) نافرجام ماند، تنها میدان هارمگ ایشان بود که با انتخاب جانشین و رهبر امت اسلامی، امیدشان ناامید شد.

کامل شدن دین و نعمت نیز به این دلیل است که مقررات و قوانین بدون رهبری ناقص می ماند و نعمت رهبری و هدایت، طبق آیات دیگر قرآن کریم، از بزرگ ترین نعمت هاست و در پایان، هرگاه قانون کامل و مجری عادل باهم گره بخورند، رضایت پروردگار حاصل می شود.

غدیریه

آخرین قطعه پازل هدایت

علیرضا وکیلی | بیابان غدیر هنوز در هبایه آن اجتماع بزرگ نفس می کشید. کاروان ها آرام آرام آماده حرکت می شدند، اما حال وهوی مردم دیگر شبیه چند ساعت قبل نبود. بسیاری هنوز به جمله ای فکر می کردند که زیر آفتاب سوزان شنیده بودند، جمله ای که نام شخصی (علی^(ع)) را در ادامه راه پیامبر^(ص) قرار داده بود. بعضی ها با شوق از میان جمعیت عبور می کردند و به امیرالمؤمنین^(ع) تبریک می گفتند و بعضی دیگر در سکوتی سنگین فرورفته بودند. گویی عظمت حادثه را تازه درک کرده بودند. درست در همین فضای آمیخته به حیرت و التهاپ بود که آیه ای دیگر نازل شد، آیه ای که معنای غدیر را کامل تر کرد: «امروز دین شما را کامل کردم، نعمت خود را بر شما تمام کردم و اسلام را برای شما پسندیدم.» این آیه، فقط یک اعلام رضایت ساده نبود. لحن آن، از وقوع حادثه ای سرنوشت ساز خبر می داد. اسلام سال ها پیش نازل شده بود، نماز و روزه و حج آمده بود، احکام اجتماعی و فردی شکل گرفته بود، پس چه چیزی باقی مانده بود که اکنون دین را «کامل» می کرد؟ پاسخ را باید در همان صحنه غدیر جست وجو کرد. گویی قرآن می خواست بگوید دینی که مسیر آینده اش روشن نباشد، در معرض پراکندگی و انحراف قرار می گیرد. احکام، بدون ولایت، همچون نقشه ای است که راهبر و راه شناس ندارد. غدیر، دین را از یک مجموعه آموزه، به یک مسیر زنده و ماندگار تبدیل کرد.

مردم، علی^(ع) را خوب می شناختند. او فقط یک چهره محبوب یا یک فرمانده شجاع نبود. از شب لیله الامیبت تا میدان های جنگ، از مباحثه تا قضاوت های دشوار، همواره نزدیک ترین انسان به پیامبر^(ص) بود. اما غدیر و سپس آیه اکمال، این حقیقت را از سطح فضیلت های فردی، فراتر برد و به موضوع هدایت امت پیوند زد. وقتی خداوند کامل شدن دین را به ماجرای غدیر گره می زند، یعنی ولایت، مسئله ای حاشیه ای و صرفاً تاریخی نیست؛ ستون بقای اسلام است. قطعاً به همین دلیل، غدیر تنها یک مراسم اعلام محبت نبود، بلکه لحظه تعیین مسیر آینده امت اسلامی بود.

آیه اکمال، یک پیام مهم دیگر نیز دارد؛ اینکه دین الهی برای ماندن در تاریخ، نیازمند تداوم هدایت است. جامعه ای که پس از پیامبر^(ص) محور الهی خود را گم کند، دین را از یاد گرفتار اختلاف و سرگردانی خواهد شد. تاریخ اسلام نیز نشان داد که فاصله گرفتن از ولایت، چگونه امت را دچار چنددستگی و نزاع می کند. در مقابل، هرچا پیوند با اهل بیت^(ع) حفظ شد، حقیقت اسلام زنده ماند. آیه اکمال در واقع به مسلمانان هشدار می دهد که راه کامل بودن دین، فقط در سایه اتصال به ولایت، معنا پیدا می کند؛ ولایتی که راه فهم درست دین را روشن نگه می دارد. امروز نیز جامعه اسلامی بیش از هر زمان دیگری، نیازمند فهم دوباره همین حقیقت است. جهان پر از صداها و روایت های متناقض شده است و انسان معاصر، بیش از همیشه در معرض گم کردن مسیر قرار دارد. در عصر حاضر، ولایت فقط یک باور اعتقادی نیست؛ قطب نمایی برای چنین روشنگاری، ولایتی که غدیر، آینده امت را از رهاشدگی نجات داد، پیوند با ولایت نیز می تواند جامعه امروز را از سردرگمی نجات دهد. دین بدون امام، در معرض تفسیرهای پراکنده و سلیقه ای قرار می گیرد؛ همان خطری که غدیر برای جلوگیری از آن شکل گرفت.

رشته ای که در غدیر و آیه اکمال تثبیت شد، در تاریخ ادامه یافت و به عصر حضرت مهدی^(عج) رسید. در نگاه شیعه، کامل شدن دین فقط به یک روز تاریخی محدود نماند. این کمال، با استمرار امامت، معنا پیدا می کند. اگر غدیر روز معرفی مسیر هدایت بود، عصر ظهور، روز آشکار شدن کامل ثمره آن هدایت در سراسر جهان خواهد بود. همان ولایتی که دین را در غدیر کامل کرد، امروز نیز امید نهایه عدالت و نجات انسان هاست. شاید از ماندگاری آیه اکمال همین باشد؛ اینکه هنوز هم جهان، در انتظار کامل شدن آن وعده بزرگ الهی، ایستاده است.

احیای غدیر؛ راه نجات جامعه از تفرقه

حسین ابراهیمی | واقعه غدیر خم، نقطه عطف تاریخ اسلام و تجلی اراده الهی برای استمرار هدایت امت پس از پیامبر اکرم^(ص) است. این واقعه فقط یک رویداد تاریخی نیست، بلکه یک نقشه راه برای نجات بشر از سرگردانی و جهل محسوب می شود. با این حال غفلت از این کلام نورانی و خیانت به عهد الهی در سقیفه، مسیر تاریخی را به سمتی برد که نتیجه ای جز انحراف و در نهایت فاجعه عظیم کرپلاند داشت. در گفت و گو با حجت الاسلام والمسلمین حامد کاشانی، ضمن واکاوی ابعاد امامت امیرالمؤمنین^(ع) و جایگاه رفیع آن حضرت در منظومه فکری اهل بیت^(ع)، به بررسی پیوند ناگسستنی میان نادیده گرفتن واقعه غدیر و وقوع حوادث تلخ پس از آن، پرداخته شده است. هدف از این تحلیل، درک ضرورت تبیین ولایت در دوران غیبت و تأکید بر مسئولیت شیعیان در زنده نگاه داشتن این پیام الهی برای تحقق جامعه مهدوی است.

گفت و گو

امانت داری و تبلیغ حقیقت غدیر

پیامبر اکرم^(ص) در روز غدیر با تأکید بر ضرورت ابلاغ این پیام به آیندگان فرمودند: «فلیبلغ الشاهد الغائب... کسانی که حاضر هستند، به غایبان برسانند و پدران به فرزندان منتقل کنند.» این دستور نبوی، یک تکلیف مستمر بر دوش تمامی نسل های مسلمان است. ائمه اطهار^(ع) همواره با بیان فضیلت و امامت امیرالمؤمنین^(ع)، پرچمدار این جهاد تبیین بوده اند. در دوران خفقان و سانسور شدید، امیرالمؤمنین^(ع) با وجود تمام دشواری ها و در شرایطی که حکومت ظاهری ایشان در دوران فتنه قرار داشت، از فرصت های مختلف برای یادآوری غدیر استفاده می کردند. حضرت با هوشمندی و در قالب استعاره و رمز، حقایق را برای کسانی که گوش شنوا داشتند، بیان می کردند تا هم حق مهجور نماند و هم فتنه های پراکنجسته نشود. این سیره، الگویی برای امروز ماست تا در دوران غیبت، از روشنگری حقیقت ولایت، غافل نشویم.

امیرالمؤمنین^(ع) و مدیریت فتنه با تکیه بر حقیقت

در سال ۳۹ هجری، زمانی که جهان اسلام درگیر اختلافات و تشتت آرا بود، امیرالمؤمنین^(ع) حقیقت را به گونه ای بیان کردند که فتنه انگیز نباشد؛ ایشان در خطبه های خود یادآوری کردند که در غدیر، گروهی با زبان، اقرار کردند و «بِخَبْرٍ» گفتند، اما قلب هایشان پذیرای حقایق ایمان نبود. این تضاد میان ظاهر و باطن، ریشه بسیاری از مشکلات جهان اسلام است. حضرت با بیان مناسک و آداب غدیر، تلاش کردند این روز را به عنوان نماد وحدت و تجدید عهد زنده نگاه دارند. حضرت امیرالمؤمنین^(ع) به ما موعظه می کنند که حتی در اوج غربت ولایت، نباید از تبیین حق دست کشید، بلکه باید با حکمت و مصلحت، بذراکاهی را در دل ها کاشت تا جامعه از انحرافات مصون بماند.

پیوند میان سفره های زمینی و برکات الهی

یکی از سنت های تأکید شده در کلام امیرالمؤمنین علی^(ع)، اطعام در روز عید غدیر است. حضرت با تأکید بر اینکه «من ضمن می شوم که فرد اطعام کننده، دچار کفر و فقر نشود»، اهمیت اجتماعی و معنوی این عمل را گوشزد کردند. اطعام در غدیر، تنها رفیع گرسنگی نیست، بلکه تمرینی برای سخاوت و همراهی با سیره اهل بیت^(ع) است. وقتی مؤمنی در روز غدیر از آنچه خود می خورد به فقیری می بخشد، درحقیقت در سفره ای شریک می شود که برکت آن به وجود صدیقه طاهره^(ص) متصل است. این عمل نه تنها باعث تقویت پیوند های اجتماعی و همدلی میان مردم می شود، بلکه نشان دهنده سبک زندگی علوی است که در آن، شادی عید با تقسیم نعمت و کرامت، همراه است؛ سنتی که جامعه را از انزوا و خودخواهی، نجات می دهد.

استدلالی روشن بر حقانیت امامت

ازواج امیرالمؤمنین^(ع) با حضرت فاطمه زهرا^(ص) تنها یک پیوند زناشویی معمولی نبود، بلکه دلیلی قاطع بر حقانیت ایشان است. همان طور که بزرگان و محققان بیان کرده اند، این تنها ازدواجی است که در آن، کفویت شرط اصلی است و پیامبر اکرم^(ص) با تأکید بر آن، جایگاه معنوی این دو وجود مقدس را تبیین کردند. روایت معروف «لولا علی لما کان لفاطمه کفو» نشان می دهد که جایگاه همسر حضرت زهرا^(ص) فراتر از تصور است. حضرت زهرا^(ص) خود نیز مبلغ غدیر بودند و با نهیب به جامعه در خطبه هایشان، از مردم درباره فراموشی کلام پیامبر^(ص) در غدیر سؤال می کردند. این ازدواج، پیوندی بود که براساس حقیقت امامت، رقم خورد و نسلی را تربیت کرد که پاک و مطهر هستند و در مسیر حق گام برمی دارند.

حجت الاسلام والمسلمین حامد کاشانی

یکی از سنت های تأکید شده در کلام امیرالمؤمنین علی^(ع)، اطعام در روز عید غدیر است. حضرت با تأکید بر اینکه «من ضمن می شوم که فرد اطعام کننده، دچار کفر و فقر نشود»، اهمیت اجتماعی و معنوی این عمل را گوشزد کردند.

یک سؤال خطرناک در واقعه غدیر

حجت الاسلام والمسلمین
حمید هیبانی
نویسنده و فعال فرهنگی

دادند. پیامبر^(ص) به امام علی^(ع) فرمودند در خیمه خود بنشینند، سپس به مردم دستور دادند تا دسته دسته وارد خیمه امام علی^(ع) شوند و با او بیعت کنند و با تعبیر «امیرالمؤمنین» به ایشان سلام دهند. در اینجا نیز برخی اصحاب، پیش از ورود به خیمه امام علی^(ع) به پیامبر^(ص) گفتند: «آیا این فرمان از طرف خداست یا رسولش؟» پیامبر^(ص) فرمودند: «از طرف خدا و رسولش است.» (الغدیر ج ۱، ص ۲۷۴)

نمونه سوم: در غدیر و روز پایانی آن

نمونه دیگر، درباره گروهی از مسلمانان بود که نزد پیامبر^(ص) آمدند و با حالت اعتراض گفتند: «ای پیامبر! اینکه گفتی هر که من مولای او هستم، علی مولای اوست، از جانب پروردگار بود یا از جانب خودت؟» پیامبر^(ص) فرمودند: «خداوند به من، وحی فرموده است و من رسول خدا هستم، آن ها دوباره گفتند: «به خدای یکتا، آیا این از سوی خداست؟» پیامبر^(ص) مجدد فرمودند: «به خدای یکتا، این از سوی خداست.» آن ها بازگشتند، درحالی که رئیس آن گروه که سخن پیامبر^(ص) را قبول نکرده بود، می گفت: «خدا یا! اگر حقیقت دارد که این از سوی توست، بارانی از سنگ بر ما ببار یا عذابی دردناک بر ما فرورفتد.» خداوند هم سنگی بر سرش انداخت و کشته شد. (تفسیر قران کوفی، ص ۱۹۰)

چرا این جمله، خطرناک است؟

این سؤال که «معرفی علی، از طرف خداست یا خودت؟» ریشه در یک تفکر خطرناک دارد.

مسئولیت ما در قبال ولایت و جامعه مهدوی

امروز مادر دوران غیبت، بیش از هر زمان دیگری، نیازمند بازخوانی غدیر هستیم. اگر به غدیر خیانت نمی شد، جهان اسلام درگیر این همه تشتت و مشکلات اولیه نبود. اکنون وظیفه ماست که با پرچم داری مناسک غدیر و ترویج سیره علوی، جامعه را به سمت سعادت سوق دهیم. باید با رفتارهای اصلاح گرانه، مهربانی با مردم و حل مشکلات فقرا به عشق امیرالمؤمنین^(ع)، فرهنگ علوی را زنده کنیم. غدیر، نقشه راه برای رسیدن به حکومت جهانی حضرت ولی عصر^(عج) است.

سیاست، حکومت، خلافت و عزل و نصب های

سیاسی به میان می آمد، گمان می کردند پیامبر^(ص) براساس منافع شخصی یا قوم گرایی، تصمیم می گیرد. آن ها متوجه نبودند که اطاعت از پیامبر^(ص)، همانند اطاعت از خدا واجب است. به همین دلیل، قرآن کریم بارها به مردم دستور داده است که علاوه بر اطاعت از خدا، از پیامبر^(ص) نیز باید اطاعت کنند. قرآن به صراحت می فرماید: «أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ» (نور، ۵۴). در این آیه، یک بار دستور به اطاعت از خدا داده است و بار دیگر دستور به اطاعت از پیامبر^(ص) و کلمه «أَطِيعُوا» را دو بار تکرار کرده است. همچنین در آیه دیگری می فرماید: «وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ إِلَّا لِيُطَاعَ بِإِذْنِ اللَّهِ» (نساء، ۶۴). این آیه به صراحت می فرماید که پیامبر^(ص) باید مورد اطاعت واقع شود.

آثار این تفکر خطرناک، بعد از غدیر

این تفکر خطرناک باعث شد که مسلمانان پس از رحلت پیامبر^(ص) به دستور ایشان در غدیر، عمل نکنند و خود برای اداره حکومت تصمیم بگیرند. حوادث پس از رحلت پیامبر^(ص)، به خاطر فراموشی غدیر نبود؛ زیرا حادثه ای وجود همین تفکر خطرناک در میان مسلمانان به وقوع پیوست. چنین تفکری درحقیقت بخشی از دین را از بخشی دیگر جدا می داند. در دوران معاصر، از این تفکر با نام «سکولاریسم» و تفکیک امور معنوی و عبادی از امور سیاسی و حکومتی یاد می کنند. حوادث پس از صدر اسلام تاکنون، نیز نشان می دهد که این تفکر همیشه در طول تاریخ وجود داشته و منشأ آسیب های خطرناکی در جامعه اسلامی بوده است.